

Κανόνες Ηθικής Δεοντολογίας*

Μαρία Λιουλιά-Τσιτσιλώνη, Πτυχιούχος Μαία, Διδάσκουσα στο «Kingstom College» του Λονδίνου και μέλος του Βασιλικού Κολλεγίου Μαιών Αγγλίας.

* Ομιλία στον εορτασμό για την Παγκόσμια Ημέρα της Μητέρας και της Μαίας, στις 11 Μαΐου 1997, στο Σ.Ε.Μ Αθήνας.

Πολλή συζήτηση έγινε τελευταία για την **κλωνοποίηση**. Η επιστημονική ομάδα του Ινστιτούτου Ρόσλιν του Εδιμβούργου, με τον καθηγητή Ιάν Ουϊλμοντ, πέτυχε το πρώτο κλωνοποιημένο θηλαστικό.

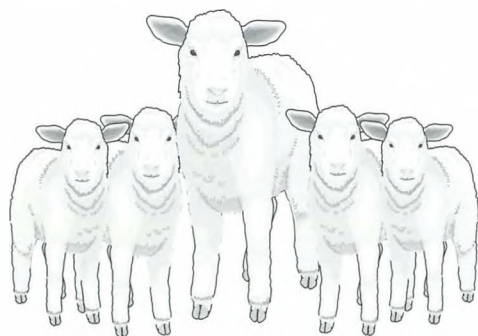
Πήραν κύτταρο από το μαστό ενός ενήλικου πρόβατου (δηλ. σωματικό κύτταρο), αφαίρεσαν τον πυρήνα του και τον επεξεργάστηκαν, έτσι ώστε να μπορεί να γίνει δεκτός από το ωάριο ενός άλλου θηλυκού πρόβατου. Ύστερα, έγινε λήψη ωαρίου και κατέστρεψαν τον πυρήνα του, όπου υπάρχουν όλες οι γενετικές πληροφορίες. Εμφυτεύοντας τον πυρήνα του σωματικού κυττάρου στο ωάριο, ουσιαστικά αντικατέστησαν το D.N.A. του ωαρίου με το D.N.A. του δότη. Το ωάριο που προέκυψε, το εμφύτευσαν στη μήτρα μιας προβατίνας. Έτσι, γεννήθηκε χωρίς γονιμοποίηση η «Ντόλλυ», το κλωνοποιημένο πρόβατο, κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση

του πρόβατου, από το οποίο είχε ληφθεί το κύτταρο.

Εντυπωσιακοί οι τίτλοι των Μέσων Ενημέρωσης από το νέο αυτό επίτευγμα της επιστήμης: «**Κατάρρα ή ευλογία ο κλωνισμός;**», «**Εφιαλτική η εικόνα ανθρώπινων κλώνων**», «**Η ανακάλυψη διχάζει επιστήμονες και διεθνή κοινή γνώμη**», «**Παρέμβαση Κλίντον, για νομική απαγόρευση του κλωνισμού στον άνθρωπο**».

Οι απόψεις διίστανται σε τέτοιο βαθμό, ώστε, οι μεν επικριτές της ανακάλυψης επισείουν τον κίνδυνο να χρησιμοποιηθεί το επιστημονικό αυτό επίτευγμα για τη δημιουργία ανθρώπινων τεράτων, οι δε υποστηρικτές του εγχειρήματος απορρίπτουν τις αιτιάσεις αυτές και δεν σταματούν να απαριθμούν τις ευεργετικές επιδράσεις του κλωνισμού.

Σε άρθρο της εφημερίδας «**ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ**», 2/3/1997, με τίτλους: «**Το θαύμα και η απειλή**», «**Το θαύμα και το φάσμα**», «**Ευλογία ή απειλή για τον άνθρωπο;**», «**Στην υπηρεσία της ζωής ή του ολέθρου;**», ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Δημητριάδος, κ. Χριστόδουλος, γράφει μεταξύ των άλλων: «**Πώς θα εξασφαλισθεί η ιατρική ηθική και πώς θα ελεγχθούν οι εφαρμογές των επιστημονικών κατακτήσεων του ανθρώπου; Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να τεθούν κανόνες ηθικής δεοντολογίας στη διαχείριση των ερευνών, ιδίως των πει-**

ραμάτων στον άνθρωπο και των ανακαλύψεων της γενετικής».

Στην ίδια εφημερίδα, ο Καθηγητής Γενετικής και Πρύτανης του Πανεπιστημίου Πατρών, κ. Αραχιώτης, σε ερώτηση δημοσιογράφου «Ποιός μπορεί να βάλει χαλινάρι στην παραγωγή ανθρωπίνων αντιτύπων;», απαντά: **«Να καθοριστούν από την επιστημονική κοινότητα και εν γένει από την κοινωνία, κανόνες δεοντολογίας, που θα διέπουν την κατεύθυνση των ερευνών, ώστε να καθορίζονται από κανόνες ηθικής».**

Στάθηκα στη φράση: **«Να τεθούν κανόνες ηθικής δεοντολογίας».** Να ένα θέμα ομιλίας, που θα μπορούσε να αναφερθεί στην εορτή της Ημέρας της Μαίας, που όπως γνωρίζετε, για 7η συνεχή χρονιά γιορτάζεται παγκόσμια στις 5 Μαΐου.

Η λέξη **δεοντολογία** σημαίνει το δέον γενέσθαι, δηλαδή, αυτό που πρέπει να γίνει. Η λέξη **κανών** με τη σημερινή έννοια σημαίνει χάρακας, που τον χρησιμοποιούμε για να χαράξουμε ευθείες γραμμές. Στην αρχή ο άνθρωπος χρησιμοποιούσε το κάννα, δηλαδή το καλάμι, για να χαράζει ευθείες γραμμές. Έτσι, σιγά-σιγά, πήρε την έννοια του ορθού, του υποδειγματικού, του προτύπου, για να εκτελεσθεί ένα έργο και, μεταφορικά, κατέληξε να σημαίνει κριτήριο ή μέτρο για την εκτίμηση άλλων πραγμάτων και πράξεων. Έχομε, λοιπόν, κανόνες Δεοντολογίας, κανόνες Δικαίου, κανόνες Ιερούς, κανόνες Γραμματικής, Αριθμητικής κ.ά.

Ηθική είναι η επιστήμη που εξετάζει τις πράξεις των ανθρώπων, καλές ή κακές, και θέτει κανόνες, βάσει των οποίων ο άνθρωπος, που ζει μέσα σε μια κοινωνία, ρυθμίζει τις πράξεις του και γενικά όλη τη ζωή του. Οι ηθικοί κανόνες και η εφαρμογή τους είναι το λεγόμενο ήθος, δηλαδή η υπακοή σε αρχές, σε συνήθειες παλιές

και κοινά αποδεκτές, που κάνουν τη ζωή ανεκτή και ευχάριστη μέσα στην κοινωνία.

Η Ηθική επιστήμη γενικά εξετάζει τί είναι καλό, τί είναι αρετή, τί είναι ηθική συνείδηση κλπ., ειδικά δε εξετάζει τα καθήκοντα του ανθρώπου προς τον εαυτό του και προς την κοινωνία στην οποία ζεί, και ειδικότερα ακόμα, τα καθήκοντα του ανθρώπου απέναντι στο επάγγελμα που εξασκεί.

Κάποια υποτυπώδη δεοντολογία έχουν και τα πιο απλά επαγγέλματα· πρόκειται για το απόσταγμα επαγγελματικής πείρας, που αποτελεί παράδοση για κάθε επάγγελμα και μεταδίδεται από γενεά σε γενεά, είτε προφορικά, είτε γραπτά, είτε με το ζωντανό παράδειγμα.

Όσο πιο υπεύθυνο είναι το επάγγελμα, τόσο επιτακτικότερη είναι η ανάγκη ενός οδηγού συμπεριφοράς, ενός γραπτού κώδικα επαγγελματικής ηθικής.

Ένα από τα πιο υπεύθυνα επαγγέλματα είναι το ιατρικό και τα παραϊατρικά, από τα οποία εξαρτάται η υγεία, η αρτιμέλεια και πολλές φορές η τιμή και η υπόληψη του ανθρώπου.

Κανόνες δεοντολογίας της Ιατρικής υπήρχαν από τους πρώτους αιώνες της Ιστορίας της Ιατρικής.

Η ιστορία της **Αιγύπτου** αναφέρει ότι η Ιατρική ελεγχόταν από τους ιερείς. Οι θρησκευτικοί νόμοι ήταν πολύ αυστηροί για την Ιατρική. Τιμωρούσαν το γιατρό που θα αποτύγχανε, σε κάθε θεραπεία που θα χρησιμοποιούσε για πρώτη φορά.

Οι **Βαβυλώνιοι** είχαν τον κώδικα του βασιλιά Χαμουραμί (2000 π.Χ.), στον οποίο αναφέρονται οι αμοιβές των γιατρών, καθώς επίσης και οι τιμωρίες, εάν δεν έκαναν επιτυχημένη θεραπεία ή εγκαίριση.

Οι **Ινδοί** είχαν το ιερό βιβλίο «Βέδες», στο οποίο αναφέρονταν τα καθήκοντα των γιατρών και των νοσοκόμων. Ο Ινδός

γιατρός ορκιζόταν ήδη από το 1500 π.Χ.

Η παλαιότερη γραπτή δεοντολογία στην **Ελλάδα**, όσον αφορά στην άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος, είναι ο «**Ιπποκράτειος Όρκος**». Γράφτηκε από τον Ιπποκράτη, τον πατέρα της Ιατρικής, ο οποίος γεννήθηκε στη νήσο Κώ, στα 460 π.Χ. Από το κείμενο του όρκου αυτού, είναι εμπνευσμένοι όλοι οι όρκοι που δίνουν μέχρι σήμερα οι γιατροί, όταν αρχίζουν το έργο τους. Οι μεγάλες αρχές του «Όρκου του Ιπποκράτη» είναι:

• **Απόλυτος σεβασμός για τον ασθενή· κάθε θεραπεία να είναι προς όφελός του και ποτέ εναντίον του.**

• **Σεβασμός στην ανθρώπινη ζωή· ο ιατρός είναι υποχρεωμένος να μη δίνει θανατηφόρα δηλητήρια σε όποιον τα ζητεί (ευθανασία) και να μη χορηγεί σε καμία γυναίκα εκτρωτικά μέσα.**

• **Σεβασμός στο επάγγελμα· ο ιατρός οφείλει να διάγει ζωή αγνή και άσπιλη, τόσο ως ιδιώτης, όσο και κατά την εξάσκηση του επαγγέλματός του.**

• **Σεβασμός στην ιδιωτική ζωή του άλλου· ο ιατρός εισέρχεται στο σπίτι του ασθενούς, αποφεύγοντας να βλάψει οποιονδήποτε και ιδιαίτερα να επιδοθεί σε οποιαδήποτε πράξη αποπλανήσεως.**

• **Τέλος, σεβασμός στην εμπιστοσύνη που του έχουν προσφέρει, αποφεύγοντας να διαδίδει τα μυστικά που ανακαλύπτει, όχι μόνο κατά την άσκηση της τέχνης του, αλλά επίσης και σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση (εχεμύθεια).**

Η μαία ασκεί παραϊατρικό επάγγελμα, γι' αυτό πολλές από τις υποχρεώσεις της θα τις βρούμε στον πανάρχαιο αυτό όρκο. Το έργο της μαίας με την αλματώδη πρόοδο της επιστήμης και της τεχνολογίας έχει εξελιχθεί σημαντικά. Η εκπαίδευση προχώρησε τόσο, που η μαία ένωσε την πρόκληση να ασχοληθεί η ίδια με την έρευνα και την επιστημονική εφαρμογή των πρα-

κτικών και τεχνικών μέσων που χρησιμοποιούνται σήμερα.

Βασικά όμως το έργο της στηρίζεται στις διαπροσωπικές σχέσεις, που πρέπει να αναπτύσσει, με τη γυναίκα που περιθάλπει. Η Μαιευτική επιστήμη της δεν πρέπει να είναι ένα απλό βιοποριστικό επάγγελμα, αλλά λειτουργήμα. Να βλέπει τη γυναίκα που περιθάλπει ως ψυχοσωματική οντότητα και να τη βοηθήσει να φέρει στον κόσμο το παιδί της, προσπαθώντας να την ανανεώνει ψυχικά και να τη βοηθά στη συνειδητοποίηση της αποστολής της.

Εκτός από τα σωματικά και επαγγελματικά της προσόντα, η ιδανική μαία πρέπει να είναι:

- **Πρόθυμη και εργατική**
- **Θαρραλέα και δυνατή**
- **Τίμια και ηθική**
- **Εχεμυθη και σοβαρή**
- **Ειλικρινής και φιλαλήθης**
- **Αξιοπρεπής και πειθαρχική**
- **Προσηνής και ευγενική**
- **Επιμελής και φιλομαθής**
- **Ευπρεπής και αδιάβλητη**
- **Συνεπής και συνεργάσιμη**

Η μαία πρέπει να γνωρίζει τα ηθικά της καθήκοντα, γιατί:

- α) Τη βοηθούν να ελέγχει τη συμπεριφορά της και να αντιμετωπίζει τις ευθύνες της συνειδητά και αποτελεσματικά.
- β) Την προασπίζουν από ενέργειες άστοχες, που μπορεί να αποβούν επιζήμιες για την ίδια και για τα πρόσωπα που περιθάλπει.
- γ) Την προφυλάσσουν από επαγγελματική και ηθική φθορά στην κοινωνία.
- δ) Έχει ήσυχη τη συνειδησή της, ότι εκτελεί την αποστολή της στο ακέραιο.

Πολύ χρήσιμη για τη μαία θα ήταν και η εφαρμογή της αυτοκριτικής, όπως έκαναν οι Πυθαγόρειοι. Πριν κοιμηθούν υποβάλλονταν σε αυτοεξέταση: «**Πή παρέβην; Τί δ' έρεξα; Τί δέ μοι δέον ουκ ετε-**

λέσθη;». (Ποίον καθήκον παρέβην; Τί έπραξα; Τί παρέλειψα να πράξω;).

Ας αναρωτηθεί λοιπόν και η μαία πώς περνά την ημέρα της:

– Φάνηκε καλή και προσεκτική ή κακή και απερίσκεπτη;

– Κράτησε την ψυχραιμία της ή την έχασε σε μια δύσκολη στιγμή;

– Ήταν ευχάριστη ή βλοσυρή;

– Εμψύχωσε αυτούς που συνάντησε ή τους αποθάρρυνε;

– Έκανε κάτι δημιουργικό και αξιόλογο ή σπατάλησε την ημέρα της με ασημα-

ντότητες;

– Ήταν ακέραια σε όλες τις συναλλαγές της;

– Προσπάθησε να αυξηθούν οι ευτυχισμένες στιγμές στη ζωή των άλλων ή σκέφτηκε μόνο τον εαυτό της;

– Διεύρυνε το διανοητικό ορίζοντά της, μεγάλωσε την προσωπικότητά της, έγινε μεγαλύτερη ή μικρότερη;

Η προσήλωση της μαίας στα υψηλά ιδεώδη και η ρύθμιση της πορείας της σε όσα η ηθική διδάσκει, θα συμπράξουν τα μέγιστα στην επιτυχία του έργου της.

Οι Μαίες, Πτυχιούχοι των πρώην Ανωτέρων Σχολών, κατατάσσονται στα Μ.Κ. 20-3 του Νέου Μισθολογίου των Δημοσίων Υπαλλήλων

Στο νόμο 2470/97, περί «Αναμόρφωσης μισθολογίου προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης» (ΦΕΚ 40/21-3-97), περιλαμβάνονται στο άρθρο 3 διατάξεις, που αφορούν την κατάταξη και εξέλιξη των υπαλλήλων της κατηγορίας Τ.Ε σε 18 Μισθολογικά Κλιμάκια (Μ.Κ.), ως εξής:

«Οι υπάλληλοι της κατηγορίας Τ.Ε. με πτυχίο ή δίπλωμα Τ.Ε.Ι. ή ισότιμο σχολών ημεδαπής ή αλλοδαπής, με εισαγωγικό το 21ο Μ.Κ. και καταληκτικό το 4ο Μ.Κ.» (παράγρ. 1 του άρθρου 3) και

«Ειδικά οι υπάλληλοι της κατηγορίας Τ.Ε. με πτυχίο ή δίπλωμα πλήρους τετραετούς φοίτησης, εξελίσσονται στα Μ.Κ. με εισαγωγικό το 20ο και καταληκτικό το 3ο Μ.Κ.» (παράγρ. 3α του άρθρου 3).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Δ. 2593/53 (άρθρα 6 και 7) και του Π.Δ. 445/75 (άρθρο 2, παρ. Δ και άρθρο 7), όπως έχει επισημανθεί και παλαιότερα από το Υπουργείο Υγείας (Εγκύκλιος 2427/4-5-1978),

«... οι Σχολές Μαιών α) του Μαιευτηρίου "Αλεξάνδρα", β) του Δημοσίου Μαιευτηρίου Θεσσαλονίκης και γ) του Μαιευτηρίου "Μαρίκα Ηλιάδη" (Σχολή "Βιργινία Σκυλίτση)", είναι τετραετούς φοιτήσεως...».

Όμως, σε ορισμένα νοσοκομεία (ΝΠΔΔ) ή άλλες δημόσιες υπηρεσίες, οι αρμόδιοι διευθυντές διοικητικού ή εκκαθαριστές μισθοδοσίας εφαρμόζουν –προκειμένου για Μαίες, πτυχιούχους των παραπάνω τριών Ανωτέρων Σχολών– την παράγρ. 1 (αντί την παράγρ. 3α) του άρθρου 3 του νόμου 2470/97.

Η εφαρμογή αυτή είναι εσφαλμένη και μη νόμιμη. Σε περιπτώσεις που επιμένουν οι αρμόδιοι για τα Μ.Κ. 21-4 (αντί 20-3 Μ.Κ.), τότε, οι ενδιαφερόμενες Μαίες – πτυχιούχοι των τριών αυτών Ανωτέρων Σχολών– πρέπει να αποτανθούν σε δικηγόρο, για να επιδιώξουν δικαστικώς την κατάταξή τους στα Μ.Κ. 20-3.